

~~VERTROUWELIJK~~

26 OKT. 2001

Deze rubricering is
beëindigd na SP 1

Stg. GEHEIM

MAANDOVERZICHT

No. 6 - 1963

BINNENLANDSE VEILIGHEIDSDIENST

B I N N E N L A N D S E V E I L I G H E I D S D I E N S T

V E R T R O U W E L I J K

Maandoverzicht no. 6 - 1963

(Tijdvak 1-6-1963 t/m 30-6-1963)

I N H O U D

	Blz.
<u>I. Communisme Internationaal</u>	
Tsjechoslowakije en de trage destalinisatie	3
Stellingname van Slowaakse communisten tegen Praag	7
Alsnog zelfkritiek CP-Slowakije	9
<u>II. Activiteiten van de Communistische Partij Nederland</u>	
Partijbestuurszitting eind mei jl.	10
Aanhoudend streven naar bondgenootschap met de socialisten	11
Het "onafhankelijk" oordeel van de CPN-leiding	14
<u>III. Activiteiten van de communistische hulporganisaties</u>	
De malaise in de Nederlandse Vredesraad; pogingen der partijleiding tot reactivering	18
Rumoer op internationaal vrouwencongres in Moskou als gevolg van Chinese stellingname	20
Toespraak NVB-delegatieleidster op dit 5e IDVF-congres	20
<u>IV. Communistische activiteiten in het bedrijfsleven</u>	
De onbevredigende resultaten van het "bedrijfs- en vakverenigingswerk"	22
<u>V. Andere groeperingen</u>	
SWP-brief tegen het "Stalinisme in de CPN"	26
"Het Comité 1963 voor de Vrede"	27
<u>Overzicht stakingen juni 1963</u>	29
<u>Agenda</u>	30

H O O F D S T U K I

COMMUNISME INTERNATIONAAL

De CP-Tsjechoslowakije

Inleiding

Tsjechoslowakije , eertijds Moskou's modelsatelliet, verkeert in ernstige moeilijkheden. Enerzijds hebben vijftien jaren communistische planning de nationale economie niet op bevredigende wijze tot ontwikkeling weten te brengen, hetgeen het vertrouwen in de technische capaciteiten van het regime heeft geschokt. Anderzijds hebben de hoogste machthebbers het destalinisatieproces in dit land zozeer vertraagd, dat twijfel ook aan de morele kwaliteiten van de regerings- en partijleiding nauwelijks meer kan worden onderdrukt.

Het verzet tegen de partij- en regeringspolitiek begint langzaam aan ernstige vormen aan te nemen. Sinds vorig jaar zijn bij herhaling ongeregelde voorgevallen in verband met stagnaties in de levensmiddelenvoorziening. Nog onlangs heeft zich ook in Tsjechoslowakije het voor een socialistisch (!) land opzienbarende verschijnsel voorgedaan van publieke woede-uitbarstingen tegen Afrikaanse gast-studenten, waarvan de oorzaak mede gezocht moet worden in de ontevredenheid over de ongeproportioneerde economische hulp die de Tsjechoslowaakse regering meent te moeten verlenen aan onderontwikkelde landen.

Het kritieke punt is thans echter wel de houding van de partijleiding ten opzichte van haar eigen stalinistische verleden. De bevordering van het destalinisatieproces dreigt Novotny uit handen te worden genomen door de schrijvers, kunstenaars en intellectuelen, die zelf dringende eisen beginnen te stellen. Dat daarbij rancunes van nationale minderheden een rol spelen - met name de Slowaken hebben met de partijleiding nog een rekening te vereffenen - maakt de zaak des te ingewikkelder.

Onder deze omstandigheden is het niet onmogelijk, dat zekere geruchten, die willen dat Novotny zich nog slechts dank zij speciale steun van Moskou weet te handhaven, een grond van waarheid bevatten.

De vestiging van het communistische regime

Het was niet zonder reden, dat de Tsjechoslowaakse republiek in het verleden als de communistische satelliet bij uitnemendheid werd

betiteld. Het hoge peil van haar economie en haar politieke stabiliteit staken gedurende een reeks van jaren gunstig af bij de situatie in de andere satellietlanden (Polen, Hongarije 1956). Vooral echter de wijze waarop de communisten in dit land hun regime hadden gevestigd, werd als het voorbeeld van een communistische machtsovername gekenschetst.

Toen het ijzeren gordijn in februari 1948 Tsjechoslowakije aan het Westen onttrok, betekende dit niet alleen het einde van een loyale samenwerking van niet-communisten met communisten, het betekende ook dat de brug tussen Oost en West in midden-Europa voor lange tijd werd geblokkeerd.

De sluwheid waarmee de Tsjechoslowaakse communistenleiders hun legale sleutelposities wisten uit te buiten, de bruutheid waarmee de straat werd gemobiliseerd, het organisatie- en improvisatievermogen van de partij waartegen de democratische krachten machteloos bleken, de zware druk van de Sowjet-Unie waren evenzovele aspecten die deze communistische machtsgreep tot een schrikbeeld maakten voor het vrije Westen. De uitbreiding van de Russische invloedssfeer over Tsjechoslowakije werd de directe aanleiding tot de collectieve defensiemaatregelen die uiteindelijk resulteerden in het NAVO-bondgenootschap.

De voornaamste leiders van de revolutie waren Slansky, Gottwald en Zapotocky (met o.a. in de achterhoede de als sociaal-democraat gecamoufleerde Fierlinger).

Slansky was de geestelijke vader en organisator van de Putsch. Hij viel echter al spoedig ten offer aan de machten die hij zelf had opgeroepen. In 1952 bekocht hij zijn ambities met de dood door de strop.

Gottwald, die mede dank zij de verwijdering van Slansky tot absolute heerschappij over de partij kwam, overleefde zijn slachtoffer slechts enkele maanden. Hij stierf kort na de begrafenis van Stalin, in maart 1953, deelde met zijn meester de eer in een mausoleum ten toon te worden gesteld, maar werd later - evenals deze - op "een andere waardige plaats" begraven.

Zapotocky was degene die de revolutie haar wapens verschaftte. Zijn fabrieksmilitie vormde zulk een geduchte macht dat de regering-Benesj in 1948 uit vrees voor een bloedige burgeroorlog tenslotte voor de communistische eisen zwichtte.

In 1953, na de dood van Gottwald, werd Zapotocky als diens opvolger tot president gekozen, met Novotny naast zich als eerste secretaris van de partij. Toen Zapotocky in 1957 op hoge leeftijd aan

een hartaanval bezweek, verloor Tsjechoslowakije in hem een van de weinige communistische leiders die op een zekere populariteit aanspraak had mogen maken. Novotny, die de partij veilig door de stormen van de Poolse troebelen en de Hongaarse opstand had weten te sturen, zag zich toen, evenals voorheen Gottwald, aan het hoofd van partij en staat gesteld.

De zuiveringen 1949 - 1952

Na de vestiging van hun regime stonden de nieuwe machthebbers in Tsjechoslowakije voor de taak, al die elementen in het openbare leven uit te schakelen waarvan geen loyale medewerking mocht worden verwacht. De daarnaast genomen maatregelen leidden echter binnen enkele maanden tot een situatie, welke slechts vergeleken kan worden met die van de grote zuiveringen der dertiger jaren in de Sowjet-Unie, toen op grond van Stalins theorie over de verscherping van de klassenstrijd bij het vorderen van de opbouw van het socialisme de partij zelf op al dan niet vermeende vijanden werd uitgekamd. Ook in Tsjechoslowakije ontketenden de communisten een ware terreur in eigen gelederen, die haar hoogtepunt vond in het beruchte Slansky-proces van november 1952.

De voormalige algemeen secretaris van de partij, Slansky, en tien van zijn medebeklaagden - allen topfunctionarissen der partij - werden op 3 december van dat jaar opgehangen nadat "het overtuigende bewijs" was geleverd (en na maandenlang in de gevangenis bewerkt te zijn, hadden zij ook voor hun rechters "bekend") dat zij zich schuldig hadden gemaakt aan hoogverraad, spionage en sabotage in dienst van het westerse imperialisme. De aanklacht is later ook voor de Tsjechoslowaakse partijleiding onhoudbaar gebleken, waardoor de ware achtergrond van het proces in een wel schril licht is komen te staan.

Slansky en zijn lotgenoten werden waarschijnlijk uit de weg geruimd, omdat er ter verhoging van de "revolutionaire waakzaamheid" zonder meer slachtoffers - en dan bij voorkeur vooraanstaande figuren - moesten vallen, waardoor tevens de weg vrij kwam voor de opdringende groep-Novotny. Andere factoren speelden echter eveneens een rol. In Moskou werd ongeveer tezelfdertijd het proces tegen de Joodse doktoren voorbereid, in verband waarmee een golf van anti-semitisme over het Sowjetblok sloeg. Het is dan ook geenszins verwonderlijk dat niet minder dan acht van de elf in het Slansky-proces ter dood veroordeelden van Joodse afkomst waren. Een van hen, de voormalige hoofdredacteur van het partijdagblad "Rudé Pravo", die tijdens het proces zelf

om de strop had gevraagd, stelde in zijn laatste woord kortweg vast: "Ik beschouw mijzelf als een misdadiger.....Ik ben een Jood." Overigens werden de beklaagden bij deze monsterprocessen onderscheiden in Tsjechen , Slowaken en Joden, hetgeen tevens wees op discriminatie ten aanzien van de Slowaakse minderheid. Slansky, van Joodse origine, was in Slowakije geboren.

Tenslotte vond ook de verhouding tussen Joegoslavië en de overige landen van het Sowjetblok haar weerspiegeling in deze beruchte en kwalijke rechtzaak, voorzover verschillende beklaagden van ideologische of politieke afwijkingen in "titoïstische" zin werden beschuldigd.

De destalinisatie

De destalinisatie vormt - zoals hiervoor reeds is opgemerkt - het grootste struikelblok voor de Tsjechoslowaakse partijleiding. Sinds het XXste CPSU-congres van 1956, waarop Stalin in Chroestsjows geheime rede van zijn aureool werd beroofd, maar vooral sinds de openlijke verguizing van de vroegere Sowjet-leider in 1961 - tijdens het XXIIste congres in Moskou - heeft het destalinisatieproces in Tsjechoslowakije vele impulsen en tegenimpulsen gekregen.

Terstond na het XXste congres betuigde de CP-Tsjechoslowakije haar trouw aan Moskou, waarbij werd ingestemd met het aangekondigde herstel van de leninistische partijnormen. In mei 1956 betoogde Siroky, de huidige Tsjechoslowaakse premier, bijvoorbeeld dat de fouten door de Tsjechoslowaakse partij gemaakt, hun oorzaak hadden gevonden in het feit dat ook zij in de ban van de persoonsverheerlijking was geraakt, een valse theorie over de klassenverhoudingen had aanvaard en een te grote nadruk had gelegd op de functie van het staatsapparaat bij het onderdrukken van de contra-revolutie.

Hij stelde, dat de schendingen van de socialistische normen tussen de jaren 1949 en 1952 thans terecht als misdrijven werden beschouwd. Onmiddellijk voegde hij daaraan echter toe, dat het in het belang van de historische waarheid noodzakelijk was er de nadruk op te leggen, dat het Slansky was geweest, die de verderfelijke methoden invoerde, waarvan de geheime politie zich had bediend.

Daarmede tekende Siroky de weg af die de destalinisatie in Tsjechoslowakije volgens de partijleiding moest gaan. Er konden weliswaar rehabilitaties in het vooruitzicht worden gesteld, die evenwel eerst jaren later hun beslag zouden krijgen, maar Slansky moest daarvan in elk geval in politicis uitgesloten blijven. Er was daarvoor

ten minste één dringende reden: het zelfbehoud van Novotny, die volgens vroegere getuigenissen van zijn naaste medestanders in de voorbereiding van het proces tegen Slansky zo'n "voortreffelijke rol" had gespeeld.

De destalinisatie diende dan ook onder strenge supervisie van de partijleiding te geschieden. Er mocht wat vuurwerk worden afgestoken: Gottwald, de "door Slansky misleide" exponent van het stalinisme, zou uit zijn pompeus mausoleum worden verwijderd en het kolossale standbeeld van Stalin, dat het stadsbeeld van Praag overheerste, zou (niet eerder dan in maart 1963!) worden opgeblazen, maar overigens behield Novotny zich het recht voor aan het proces van de destalinisatie grenzen te stellen. Ieder die deze grenzen trachtte te doorbreken, kwan met hem persoonlijk in conflict, zoals met name Barak moest ervaren.

De zaak Barak

Ten tijde van Stalin bekleedde Barak, als communist van een jongere partijgeneratie, geen hoge functies. Hij werd echter in 1953 minister van binnenlandse zaken. Een commissie onder zijn leiding ter bestudering van de tegen Slansky e.a. gevoerde processen, adviseerde het centraal comité in juni 1956 terzake een nader onderzoek in te stellen dat de partij "de historische waarheid" in handen zou geven. Barak vestigde er toen tevens de aandacht van het partijbestuur op, dat de schending op grote schaal van de socialistische normen nog lang na de dood van Slansky had voortgeduurd, een voor de stalinistische "zuiveraars" onrustbarende constatering.

Barak werd nochtans in juni 1958 opgenomen in het politburo (dagelijks bestuur). Zijn benoeming tot vice-premier volgde in maart 1959. Als voorstander van een wat liberaler, gedestaliniseerd beleid won hij na het XXIIste CPSU-congres (met de opzienbarende openlijke Stalin-ontluistering) kennelijk nog aan invloed, waardoor hij voor Novotny een ernstige rivaal dreigde te worden. In juni 1961 zagen zijn tegenstanders de kans schoon Barak van zijn ministerschap te ontheffen. In februari 1962 werd hij ook van zijn partijfuncties ontheven en gearresteerd. In april 1962 volgde zijn veroordeling tot vijftien jaar gevangenisstraf "wegens verduistering van overheids-gelden".

Over financiële knoeierijen was in de aanklacht van het cen-

traal comité van februari 1962 weliswaar gesproken, maar deze bevatte tevens zware beschuldigingen van politiek gehalte, nl. vorming van een anti-partijgroep en schending van de socialistische legaliteit (derhalve Stalinisme).

Barak moest kennelijk koste wat het kost onschadelijk worden gemaakt. President Novotny nam zelfs in een radiorede de van Albanese kant gelanceerde verdachtmaking op, dat Barak zich met behulp van de imperialisten van de macht had willen meester maken. Deze passage ontbrak echter in het later door "Rudé Pravo" gepubliceerde verslag. Novotny was dan ook duidelijk in kwalijk gezelschap geraakt, aangezien juist de Albanen Barak uitmaakten voor een "provocateur en slippen-drager van Chroestsjow".

Partijcongres en CC-zitting

Op het in december 1962 gehouden twaalfde congres van de Tsjechoslowaakse CP werd in beginsel besloten tot onderzoek naar de mogelijkheden van rehabilitatie van de slachtoffers van het Stalinisme. In geen geval zou Slansky daarvoor echter in aanmerking mogen komen, aangezien zijn beleid de stalinistische terreur en de persoonsverheerlijking juist in de hand zou hebben gewerkt. Novotny maakte daarbij een opvallende manoeuvre: Ofschoon Barak reeds in 1956 had aangedrongen op een nader onderzoek in de zaak Slansky, stelde Novotny het nu aldus voor als had Barak destijds uit eigenbelang aan de partijleiding belangrijke gegevens onthouden, die hem ter kennis waren gekomen over de schending van de socialistische normen in het begin der vijftiger jaren. In feite waren het echter Novotny en zijn stalinistische helpers, die zich tegen zulk een nader onderzoek in 1956 en later teweer hadden gesteld.

Als zondebokken voor de stalinistische zuiveringen van het begin der vijftiger jaren werden in de zitting van het centraal comité van 3 en 4 april jl. o.a. Bacilek, Köhler en Slavik ontheven van hun voornaamste partijfuncties. Bacilek was totdien lid van het partijpresidium en eerste secretaris van de Slowaakse CP; Köhler lid van het partijsecretariaat evenals Slavik. Nog steeds bleek Novotny in staat zijn centrale machtspositie te handhaven. Het feit, dat deze mutaties eerst ruim een maand na datum wereldkundig werden gemaakt, nadat de partij zelf voorzichtig was ingelicht, wees er echter wel op hoezeer hij voor moeilijkheden beducht was.

Het Slowaakse verzet

Reeds terloops werd in dit overzicht gewezen op de onderdrukking van de nationale minderheden door de centrale partijleiding in Praag, waarvan vooral de Slowaakse communisten in het begin der vijftiger jaren het slachtoffer werden.

Ofschoon zelf in Slowakije geboren, had ook Slansky, zolang hij als algemeen partijsecretaris optrad, generlei scrupules getoond bij het toepassen van onderdrukkingsmethoden tegen de kameraden in zijn geboorteland.

De zuiveringen werden ook na de terechtstelling van Slansky met enige accentverlegging verder voortgezet door Novotny, Siroky, Bacilek, Köhler en vele andere vooraanstaande partijfunctionarissen.

Aan dit "oud zeer" werd onlangs in de kring van Slowaakse auteurs en journalisten speciale aandacht gewijd. De schrijvers waren in april te Bratislava bijeengekomen ter voorbereiding van de Slowaakse deelneming aan het inmiddels in mei te Praag gehouden derde nationale congres van de Tsjechoslowaakse Schrijvers Unie.

De voornaamste woordvoerder op de voorconferentie van de Slowaakse schrijvers bleek de als nationale dichter zeer gevierde communist Novomesky. Hij werd tijdens de zuiveringen in het begin der vijftiger jaren tot tien jaar gevangenisstraf veroordeeld en afgezet als Slowaaks minister van onderwijs. Enige jaren geleden geruisloos ontslagen uit deze gevangenschap, werd hij eerst kort vóór de aanvang van de schrijversconferentie gerehabiliteerd. Novomesky eiste, dat de rehabilitatie niet tot zijn eigen geval beperkt zou blijven maar zich zou uitstrekken tot alle onschuldig veroordeelden. Hij verwees naar het lot van zijn oude vriend Clementis, de voormalige minister van buitenlandse zaken, die op ongegronde en vervalste beschuldigingen in 1952 was ter dood gebracht. Novomesky moest destijds tegen hem als getuige à charge optreden, waarbij hij zichzelf aanklaagde als een spion in Franse dienst. Novomesky haalde enkele citaten aan uit brieven, waarin Clementis enige uren vóór zijn terechtstelling zijn onschuld had betuigd en zijn vrienden had aangespoord hun principes trouw te blijven. (Inmiddels is Clementis met enige anderen gerehabiliteerd.)

De Tsjechoslowaakse partijpers volstond met een uiterst summiere berichtgeving over de conferentie en verhinderde voorts een brede verspreiding van het verslag, dat een Slowaaks communistisch tijdschrift aan de redevoeringen van Novomesky en andere sprekers had gewijd.

Op het Slowaaks Journalistencongres van mei, eveneens te Bratislava gehouden, deed een der sprekers, de communist Hysko, leider van het Instituut voor Perswetenschappen aan de universiteit aldaar, een rechtstreekse aanval op de huidige Tsjechoslowaakse premier Siroky. Hij herinnerde o.m. aan diens laakbare houding op het 9e congres van de Slowaakse CP in mei 1950. De daar genomen congresbesluiten tegen de "bourgeois-nationalisten" noemde Hysko een typische consequentie van de persoonsverheerlijking. Het verslag, dat kameraad Siroky aan bedoeld congres had uitgebracht, was geenszins het resultaat van een objectieve ontleding van de werkelijke situatie. De these van de onvermijdelijkheid van het burgerlijk-nationalistische gevaar voor de communistische partij was door Siroky doelbewust en te kwader trouw vooropgesteld en deze had daaraan bij voorbaat alle feiten ondergeschikt gemaakt. Hij stelde voorts, dat zekere rapporten uit de tijd van de zuiveringsprocessen dezelfde geest ademen en alleen door socialistische terminologie verschilden van die der middeleeuwse inquisitie.

Op het reeds genoemde derde nationale congres van de Tsjechoslowaakse Schrijvers Unie hield het presidiumlid Hendrych, partij-expert voor ideologische vraagstukken, een verzoenende rede, waarin aan de schrijvers concessies werden gedaan. Hij erkende dat zij hun constructieve taak bij de opbouw van het socialisme niet kunnen vervullen, als hun de benodigde geestelijke bewegingsvrijheid wordt onthouden en zij, zoals in het verleden maar al te vaak was gebeurd, vijandig werden bejegend alleen reeds omdat de partij op hun arbeid kritiek had uitgeoefend. Hendrych waarschuwde echter wel tegen misbruik van de vrijheid, die de communistische partij aan de intelligentia zonder bedilzucht harerzijds bereid was te verlenen.

De moeilijkheden in Tsjechoslowakije tonen aan, hoe stroef het destalinisatieproces verloopt wanneer dit de gevestigde belangen van de partijleiders in gevaar dreigt te brengen. Als verschijnsel van de ontwikkeling van het communisme in de door Moskou gewenste richting is hetgeen in de Tsjechoslowaakse partij plaatsvindt bepaald van meer dan incidentele betekenis.

Zonder de voorheen zo vlot gehanteerde dreigementen en met een klemmende verwijzing naar de verder te vervullen grote revolutionaire taken, is Novotny zijn critici tegemoet getreden. De bedoeling is duidelijk: Novotny doet zijn uiterste best zichzelf voor een diepe

val te behoeden. Hij blijft ook vechten tegen de rehabilitatie van Slansky, zoals nogmaals kon blijken uit een interview dat hij in juni jl. toestond aan de Londense Times.

Hij is in dezelfde maand naar Slowakije gegaan om de weerspannige intelligentia weer "de rechte weg" te wijzen en heeft daarbij de Slowaakse "Prawda" ervan beschuldigd "onjuiste en hysterische aanvallen" op de partij gedaan te hebben o.m. door de redevoeringen van Hysko c.s. op te nemen. Inmiddels heeft dit blad verschillende artikelen gepubliceerd, waarin scherp stelling wordt genomen tegen Hysko. In feite levert de Slowaakse partijleiding hiermede zelfkritiek.

Uit dit alles treedt eens te meer naar voren, dat een consequent doorgevoerde destalinisatie niet te verwachten valt, wanneer niet eerst de obstakels in de persoonlijke sfeer uit de weg zijn geruimd, wat overigens evenzeer geldt voor de afronding van dit proces in de Sowjet-Unie en de andere landen van het Sowjetblok.

==

In MO 5-1963 blz. 2, regel 3 leze men i.p.v. CP-China, CP-India.

H O O F D S T U K I I

ACTIVITEITEN VAN DE COMMUNISTISCHE PARTIJ VAN NEDERLAND

Het beleid in de komende periode.

Op 30 en 31 mei belegde de CPN-leiding te Amsterdam een partijbestuursvergadering ter bespreking van de verkiezingsuitslag van 15 mei. In feite echter werd tijdens deze bijeenkomst de gehele partijpolitiek van de laatste tijd door de CPN-leiders aan een kritische beschouwing onderworpen.

Uit het resultaat van de jongste verkiezingen trok de partijleiding terecht de conclusie dat de CPN er nog niet in geslaagd is uit het isolement te geraken, waarin zij zich sinds lang bevindt.

Door nu "het Nederlandse publiek en in het bijzonder de Nederlandse arbeidersklasse" duidelijk te maken, dat zich in de CPN een democratische en Nederlandse politieke partij presenteert, die zich uitsluitend laat leiden door de nationale belangen en zich niet zonder voorbehoud en in alles stelt achter "de socialistische landen", hoopt de leiding van de CPN in de komende periode een uitweg te vinden uit deze impasse.

De grote publiciteit welke in "De Waarheid" gegeven werd aan de gehouden redevoeringen en discussies, onderstreept duidelijk het bijzonder karakter van deze partijbestuurszitting.

Teleurstellend resultaat van de verkiezingen.

Niet alleen de achteruitgang van de CPN in vergelijking met de Statenverkiezingen van maart 1962, maar ook de resultaten van de PvdA en de PSP hebben de jongste Kamerverkiezingen voor de partijleiding bepaald teleurstellend gemaakt.

In zijn inleiding op de partijbestuursvergadering stelde partijsecretaris Henk Hoekstra onder meer dat de oppositie van de PvdA de afgelopen vier jaar principeloos en weinig waard was geweest, waardoor deze partij dan ook veel stemmen had verloren. Doordat de CPN echter te weinig inspirerend gewerkt had en er niet in geslaagd was "het contact met de massa" te verkrijgen, had een groot aantal kiezers nu geen duidelijk alternatief tegenover "rechts" kunnen vinden en was "aan het zwerven" geraakt, een omstandigheid waarvan de splinterpartijen hadden kunnen profiteren.

Als een van de voornaamste oorzaken van het falen der CPN als "massa-partij" noemde partijsecretaris Henk Hoekstra de geringe activiteit in de bedrijven. Daarnaast wezen tijdens de discussie enkele vertegenwoordigers van plattelandsdistricten er bovendien op dat het CPN-standpunt inzake agrarische kwesties onvoldoende was gepropageerd. Mede daardoor had de "neo-fascistische" Boerenpartij zoveel winst geboekt. Overigens waren er omtrent de herkomst van de stemmen op de Boerenpartij verschillende theorieën te beluisteren, waarbij ook werd gesteld dat opmerkelijk veel van deze stemmen afkomstig waren uit streken waar de NSB vroeger goede resultaten verwierf.

De zetelwinst van de CPN, waarvan het propagandistische effect aanvankelijk nauwelijks benut is, werd door sommige partijbestuurders toch van groot belang geacht.

Voorzitter Paul de Groot gaf in zijn samenvattende slotrede hieromtrent echter te kennen "nuchterheid te willen betrachten, niet uit geringschatting, maar omdat er nog zoveel méér nodig is". De Groot meende dat de "lotsverbondenheid" met de PvdA en de PSP de communisten er van moest weerhouden zich in de achteruitgang van de PvdA te verheugen. Wij zouden wensen, aldus De Groot, dat alle partijen vooruitgaan, welke de werkende mensen vertegenwoordigen die naar het socialisme streven.

Bondgenootschap met de socialisten

Hoekstra wees er in zijn rede verder op dat de verkiezingsresultaten van de PvdA een afwijkende tendens te zien geven in de groei van de sociaal-democratie in West-Europa. Hij weet het verlies van de PvdA in de eerste plaats aan het feit dat de beginnende oppositionele stroming tegen rechts in deze partij niet is gedrongen in haar dagelijkse beleid, met name niet op het gebied van de ontwapening. Daarbij komt nog, naar Hoekstra meent, dat de ideeën van de minderheidsgroep nog niet de weg tot de massa van de sociaal-democratie hebben gevonden, een feit dat z.i. voornamelijk op rekening moet worden gesteld van het anti-communisme in de verkiezingscampagne van de PvdA en in de vakbeweging (NVV).

Ondanks bovengenoemde voor de CPN teleurstellende factoren, stelden zowel De Groot als Hoekstra toch ook ditmaal duidelijk, dat de CPN moet blijven streven naar gemeenschappelijk optreden met de PvdA (indien deze partij in de oppositie gaat), c.q. met de minder-

heidsgroep in de PvdA (indien deze partij als partner in de komende regering zou gaan optreden), alsmede met de PSP. Dit samengaan "voor verdediging en uitbreiding van de democratie", werd door de partijvoorzitter zelfs de centrale doelstelling van het partijbeleid in de komende periode genoemd.

De Groot maakte er bij deze ontvouwing van de te voeren partijpolitiek geen geheim van dat hij het oog gericht hield op de jongste ontwikkelingen in Frankrijk, waar socialisten en communisten elkaar gevonden hebben in een gemeenschappelijk verzet tegen het bewind van De Gaulle. Wij moeten uit de ervaringen van Frankrijk leren, zo zeide De Groot, dat de ontwikkeling naar een rechtse dictatuur kan worden gestuit door een bondgenootschap van socialisten en communisten. De Nederlandse socialisten zullen ongetwijfeld veel schroom moeten overwinnen om aan de zijde van de communisten de strijd tegen de reactie aan te binden. De CPN van haar kant moet daarom alles doen om door het Nederlandse volk als een democratische partij te worden erkend. Zij zal het volk hiervan door haar activiteiten dienen te overtuigen. Aan het van maart 1960 daterende politiek program van de CPN "Voor uitbreiding van de democratie", zal in verband hiermede een grotere bekendheid moeten worden gegeven.

Heroriëntering van het bedrijfswerk

Zoals reeds gezegd is, wijt de CPN-leiding het stemmenverlies van haar partij bij de jongste verkiezingen voornamelijk aan het onvoldoende contact met de massa. Daar dit gebrek natuurlijk bijzonder sterk aan de dag treedt bij het werk in de bedrijven, hebben de CPN-leiders gemeend de oorzaak te moeten zoeken in het falen van hun eigen vakbondspolitik. Tot voor kort kwam dit vakbondsbeleid meer op het propageren van "de eenheid van alle arbeiders in het NVV", d.w.z. de communistische arbeiders werd sterk aangeraden zich te laten inschrijven als lid van het NVV om in deze bond een "progressieve" druk uit te oefenen op de "rechtse leiders". De CPN-leiding ging hierin zelfs zo ver, dat zij, om als het ware de weg terug af te snijden, de afbraak van haar eigen Centrubonden stimuleerde.

Aangezien echter vele oudere communisten hun afkeer van het NVV niet konden overwinnen en weigerden lid te worden van deze "reformistische" bond, en daarnaast het NVV met een scherp oog de

nieuwe "progressieve" leden gadesloeg en daarbij niet schroomde het wapen van het roeyement te hanteren, had dit tot gevolg, dat een groot aantal communistische arbeiders ongeorganiseerd kwam te staan. "De passiviteit van de bij het Centrum aangesloten lokale bedrijfsbonden" - aldus stak Paul de Groot op de partijbestuursvergadering de hand in eigen boezem - "heeft slechte gevolgen gehad voor de strijdgeest en daarmee voor de invloed van de partij". Hij was dan ook van mening dat de activiteiten van het Centrum "krachtig door de communisten moeten worden ondersteund als een belangrijke factor in de Nederlandse vakbeweging".

Deze uitspraak van de partijvoorzitter, die praktisch gesproken niets meer of minder betekent dan een versterking van de "eigen bonden" - ledenwerving dus -, moet bij vele communistische arbeiders op z'n minst wel enige bevreemding hebben gewekt. (Voor een verdere beschouwing over dit herziene vakbondsbeleid moge worden verwezen naar hoofdstuk IV van dit maandoverzicht.)

"Onafhankelijke" houding t.o.v. de Sowjet-Unie

In verband met de CPN-beleidslijn voor de komende periode is voorts van belang wat De Groot en Hoekstra ter partijbestuurszitting hebben gezegd over de verhouding tussen de CPN en de Sowjet-Unie. Vergroting van de invloed van de CPN op het Nederlandse volk, was huns inziens mede afhankelijk van het wegnemen van de verkeerde indruk, die bij vele sympathisanten nog bestaat omtrent de verhouding tussen de CPN en Moskou. Het moest hun duidelijk worden gemaakt, dat de partij niet fungeert als "kwartiermaker voor het Rode Leger" maar zich uitsluitend laat leiden door de belangen van het Nederlandse volk.

Hoekstra merkte daarbij nog op dat de CPN de Russische vredespolitiek weliswaar volledig ondersteunde, zoals bijvoorbeeld in de kwestie Cuba, maar dat zulks daarom nog niet wilde zeggen dat de CPN achter alle gebeurlijkheden in de socialistische landen staat. Ook in deze landen kunnen n.l. fouten worden gemaakt.

Als voorbeeld van het "onafhankelijk" oordeel van de CPN kwam tijdens de partijbestuurszitting enkele malen het partijstandpunt op het gebied van de kunst ter sprake. De auteur Theun de Vries herinnerde te dien aanzien aan de visie die De Groot had gegeven tijdens de huldiging van de communistische beeldhouwer Frits Sieger bij gelegenheid van diens 70ste verjaardag op 3 mei. Het standpunt

dat hierover door de CPN in 1956 was geformuleerd - aldus De Groot - geldt ook thans nog volledig: "Wij willen alle kunstrichtingen kritisch beoordelen, zonder ons van tevoren vast te leggen op het standpunt, dat door de CPSU wordt ingenomen".

Hoe spectaculair dit "onafhankelijk" oordeel der CPN echter ook moge schijnen, in feite betreft het hier een zaak van alleen maar ondergeschikt belang. In de werkelijk belangrijke kwesties conformiert de partijvoorzitter zich nog altijd aan de mening van het Kremlin.

Eigen mening of Kremlin-mening?

Een recente illustratie hiervan levert een artikel van Paul de Groot over "Nederland aan de vooravond van de verkiezingen", dat op 13 mei in de "Prawda" werd gepubliceerd. (Een uittreksel ervan verscheen in "De Waarheid" van dezelfde dag.) In dit artikel gaf de voorzitter van de CPN een overzicht van de politieke situatie in ons land, maar plaatste daarbij en passant enkele opmerkingen die rechtstreeks op het conflict tussen Moskou en Peking betrekking hadden.

Verschillende van deze uitspraken waren zo ingekleed, dat zij naar de schijn geen bijzondere betekenis hadden, maar voor ingewijden nochtans duidelijke aanwijzingen bevatten aangaande de door De Groot ingenomen standpunten.

De Groot nu, stelde in de eerste plaats, dat de communisten de vorming van de as Bonn-Parijs niet konden aanschouwen "met de rust van een dogmaticus, die alleen maar de tegenstellingen in de rijen van onze vijanden constateert en meent dat deze hem automatisch tot voordeel zullen strekken".

De argeloze lezer en trouwens menige communist zou in deze uitspraak niets bijzonders ontdekken, of hoogstens uit het gebruik van het sleutelwoord "dogmaticus" kunnen afleiden, dat De Groot iets bedoelde te zeggen, dat een afkeuring inhield van de Chinese inzichten. Dit was inderdaad het geval. Met zijn opmerking bekritiseerde hij Pekings opvattingen over de (automatische) desintegratie van het imperialistische kamp.

In een andere passage wees De Groot er op, dat de versterking van het socialistische kamp en van de communistische wereldbeweging diende te geschieden "op de grondslag van het marxisme-leninisme, zoals dat tot uitdrukking komt in het program van de CPSU".

Met deze uitspraak betuigde de CPN-voorzitter zijn eensgezindheid met Moskou op een wel zeer merkwaardige wijze. In het communistische kamp is men het er n.l. algemeen over eens, dat de eenheid van de communistische beweging moet worden hersteld op basis van de Verklaringen van Moskou van 1957 en 1960. De Moskou-getrouwe CP'en noemen in dit verband bovendien soms nog de besluiten van het XXste CPSU-congres van 1956. De partijen die zich achter Peking hebben geschaard, refereren nimmer aan deze besluiten van het XXste, laat staan aan die van het XXIIste CPSU-congres van 1961, dienaar hun oordeel slechts interne aangelegenheden van de CPSU zijn. Tegen deze Chinese zienswijze in zegt De Groot nu zich te willen stellen op de grondslag van het CPSU-program, (dat werd aangenomen op het XXIIste CPSU-congres).

Eénmaal ging Paul de Groot in zijn Prawda-artikel echter over tot een directe aanval op Peking. Ten aanzien van de klassenstrijd in de kapitalistische landen en de nationale bevrijdingsstrijd schreef de CPN-leider o.m., dat men om de eenheid van de nationale communistische beweging te versterken niet alleen tegen het revisionisme moest vechten maar ook bijvoorbeeld "tegen zulk een onleninistische opvatting alsof de communistische partijen in de kapitalistische landen er alleen maar zouden zijn om de nationale bevrijdingsstrijd van de volkeren uit de koloniën of voormalige koloniën te ondersteunen, alsof dit hun enige taak zou zijn". In de lijn van Moskou keerde De Groot zich in deze passage schamper tegen de overdreven nadruk, die de Chinezen leggen op het belang van de nationale bevrijdingsbeweging van de volkeren in Azië, Afrika en Latijns-Amerika.

Mogelijk liep De Groot in dit "Prawda"-artikel reeds vooruit op hetgeen hij enkele weken later in de partijbestuursvergadering aan de orde stelde. In afwijking van het eerder door de CPN-leiding ingenomen standpunt, dat de partij zich in deze kwestie van eigen commentaar zou onthouden, stelde Paul de Groot daar, dat het publiek over de geschilpunten binnen het socialistische kamp via "De Waarheid" meer voorlichting behoefde. Bij de beoordeling van deze geschillen - zo voegde de partijvoorzitter er aan toe - dient de CPN uit te gaan van eigen ervaring en inzicht. Verder merkte hij in dit verband op, dat de CPN-leiding de volledige briefwisseling tussen Moskou en Peking van de afgelopen maanden in haar theoretisch

maandblad "Politiek en Cultuur" zou publiceren onder toevoeging van haar eigen visie daarop.

Het juninummer van "Politiek en Cultuur" bracht inderdaad de publicatie van de toegezegde briefwisseling, de eigen visie echter bleef alsnog achterwege. Gezien de uitlatingen van de partijvoorzitter in zijn bovenvermelde "Prawda"-artikel, lijkt het niet onwaarschijnlijk dat de "eigen visie" tenslotte toch weer voornamelijk de mening van het Kremlin zal blijken te zijn.

H O O F D S T U K I I I

ACTIVITEITEN VAN DE COMMUNISTISCHE HULPORGANISATIES

Vredesbeweging

Internationaal

Zoals reeds eerder werd gerapporteerd heeft de Wereldvredeeraad (WVR) in de afgelopen maanden een wereld-voorjaarscampagne voor algemene ontwapening en vrede georganiseerd. De campagne moest culmineren in een bijeenkomst van de voltallige raad, die van 8 tot 12 juli in Warschau zou plaatsvinden. Hier zouden dan de eventuele organisatorische wijzigingen van de vredesbeweging, alsmede haar nieuwe actieprogramma worden behandeld.

Tot op heden werd echter in de communistische pers met geen woord over deze raadszitting gerept, welk stilzwijgen de veronderstelling wettigt, dat de topfunctionarissen van de WVR het juist hebben geoordeeld thans nog geen belangrijke conferentie te beleggen. Begin juli immers zullen de communistische partijen van China en de Sowjet-Unie in Moskou bijeenkomen ter bespreking van de tussen hen heersende ideologische geschillen. De praktijk leert, dat de leiders van communistische mantelorganisaties veelal het resultaat van dergelijke conferenties afwachten vooraleer zij zelf beslissingen nemen. Opgemerkt dient te worden, dat de Internationale Democratische Vrouwen Federatie, de IDVF, haar 5de congres in juni wel doorgang heeft doen vinden. Gelet op de strubbelingen, die zich tijdens de conferentie hebben voorgedaan, zal de IDVF het achteraf wel betreuren van de gebruikelijke gang van zaken te zijn afgeweken.

Nederland

Van de wereld-voorjaarscampagne voor algemene ontwapening en vrede is in ons land niets te bemerken geweest. De Nederlandse Vredesraad (NVR) heeft zich ook bij deze campagne in hoge mate in-actief getoond. De grote verwachtingen, die de CPN-leiding in 1962 koesterde ten aanzien van de reorganisatie van de NVR, zijn beschaamd. Ontplooidde de oude - op brede basis gevestigde - NVR in het verleden nog enige activiteit, de nieuwe Raad leidt sinds de "zuivering" van

januari 1962 een kwijnend bestaan. De oorzaak hiervan moet gezocht worden in het duidelijk communistische karakter van deze vredesorganisatie. Adhaerenten en werkers recruteert men slechts uit leden van de CPN en dezen ontbreekt, gezien de toch al drukke partijwerkzaamheden, de tijd en de lust zich daadwerkelijk voor de NVR in te zetten. Van de bestuursfunctionarissen kunnen alleen mevrouw M.B. Minnaert-Coelingh en Tjalle Jager belangrijke krachten worden genoemd. Laatstgenoemde echter zal, nu hij lid van de Tweede Kamer der Staten-Generaal is geworden, stellig teveel om handen hebben om ook veel werk voor de NVR te kunnen verzetten.

Aangezien de CPN-leiding wil proberen de vredesbeweging uit haar huidige impasse te halen, zal het inschakelen van nieuwe actieve figuren op topniveau van de NVR noodzakelijk zijn. In dit verband trekt het optreden van Gerard Maas de aandacht, die met Pinksteren tijdens de bijeenkomst van deelnemers aan de Volkelfietstocht te Soest "namens de Nederlandse Vredesraad" het woord heeft gevoerd. Voorts verscheen in het blad "Vrede" van juni jl. onder de kop "meer kracht voor de vrede" een artikel van zijn hand. Hierin stelde Maas o.m. dat de werkcommissie van de vredesraad, na bespreking van de ontplooidde activiteiten, beseftte dat er geen reden tot tevredenheid bestond. Voor alles achtte hij versterking van het organisatorische verband noodzakelijk. Derhalve dienen de vredescomité's niet alleen in Amsterdam doch ook in diverse andere grote steden van ons land, in de Zaanstreek, in Kennemerland etc. tot hernieuwde activiteit te komen. Eveneens moeten de contacten van de NVR met de bedrijfsarbeiders versterkt worden, aldus de schrijver. De werkcommissie heeft inmiddels besloten regelmatig bulletins uit te geven over de "brandende vraagstukken van oorlog en vrede" en naast schriftelijke voorlichting ook mondelinge vredespropaganda te gaan voeren. De propaganda dient zich voornamelijk te richten tegen het bestaan van kernwapens. De eis "weg met de kernbommen" moet geschraagd worden door toenemend actief optreden.

De recente bemoeienissen van Gerard Maas met de organisatie van de strijd voor de vrede kunnen erop wijzen, dat het partijsecretariaat der CPN in hem de aangewezen persoon ziet om de NVR nieuw leven in te blazen.

Vrouwenbeweging

NVB-Stertocht

De jaarlijkse stertocht van de Nederlandse Vrouwenbeweging (NVB) leidde ditmaal naar Voorst, een bij Deventer gelegen gemeente. Aangevoerd met 17 autobussen kwamen daar op 11 juni ongeveer 1000 vrouwen bijeen. De stertocht stond in het teken van de communistische actie tegen de atoombases in Nederland. Aan de bijeenkomst in de Buitensociëteit ging een kranslegging in Deventer vooraf bij het monument voor gevallenen.

Annie van Ommeren-Averink, politiek secretaresse van de NVB, riep in een korte rede de aanwezigen op nog vastberadener actie te voeren tegen het onrecht in de wereld, tegen de loonpolitiek van de Nederlandse regering en de vestiging van atoombases in ons land. Ook memoreerde zij de strijd tegen de rassendiscriminatie in Amerika. Namens de vergadering werd een protestbrief gezonden aan de regering van de Verenigde Staten. Daarin werd gelijkberechtiging van de negers gevraagd.

5de IDVF-congres

Van 24 tot 29 juni werd in Moskou het 5de congres van de Internationale Democratische Vrouwenfederatie (IDVF) gehouden. 2000 afgevaardigden uit 119 landen namen er aan deel.

Volgens persberichten is het er op dit congres nogal onrustig toegegaan. Reeds kort na de opening ontstonden er moeilijkheden. De Italiaanse delegatie, waarin behalve communisten ook niet-communisten zitting hadden, maakte er bezwaar tegen dat een Japanse afgevaardigde het Amerikaans-Japanse veiligheidsverdrag en de Amerikaanse politiek in het Verre Oosten aanviel. Volgens de Italianen werd daarmee de koude oorlog in dit vredescongres binnengehaald. Uit protest verlieten zij de zaal.

De tweede dag was het al niet veel beter. De leidster van de Chinese delegatie keerde zich heftig tegen het denkbeeld van de "vreedzame coëxistentie tussen onderdrukte volkeren en hun onderdrukkers". (De Sowjet-politiek van vreedzame coëxistentie behelst o.m. het vreedzaam naast elkaar bestaan van staten met een verschillend maatschappelijk systeem en betreft dus de aard van de relaties met het buitenland. De Chinese communisten zijn echter tegenstanders van deze politiek en pogen de ondeugdelijkheid daarvan op allerlei manieren aan te tonen. De Chinese gedelegeerde wilde kennelijk suggereren, dat ook binnenland-

se verhoudingen daardoor worden bepaald.)

De reactie van het congres bleef dan ook niet uit. De Chinese delegatie werd van replek gediend door mevrouw Ulbricht, echtgenote van de Oostduitse partijleider. Volgens haar had niemand gezegd dat de vrouwen van onderdrukte naties vreedzaam moesten samenleven met de onderdrukkers. Wanneer men sterk is, aldus mevrouw Ulbricht, behoeft men voor vreedzame coëxistentie niet bang te zijn.

Woensdag 26 juni bereikte de onrust op het congres een hoogtepunt nadat aan een Chinese afgevaardigde toestemming was geweigerd om te spreken. Zij wilde protesteren tegen de verklaring van een afgevaardigde uit India, dat de Chinese voorstellen tot het oplossen van het grensgeschil onaanvaardbaar waren. Toen de tolk de rede van de Chinese gedelegeerde toch trachtte voor te lezen, werd haar dit belet doordat de presidente met een bel ging luiden. Daarop verliet het presidium het podium en werd de zitting geschorst.

"De Waarheid" was tot nu toe in de berichtgeving over de geschets-te incidenten erg sober. In een telefonisch bericht van Gerard Pothoven, haar correspondent in Moskou, waren van de 80 regels slechts 15 aan de beroering van de laatste dagen gewijd. Wel werd in het verslag veel aandacht besteed aan de discussiebijdrage van Heiltje de Vos-Krul, voorzitter van de (communistische) Nederlandse Vrouwen Beweging. Zij stond op het congres aan het hoofd van de uit 12 vrouwen samengestelde Nederlandse delegatie, waarvan ook enige pacifisten deel uitmaakten. Volgens haar verklaring komen steeds meer mensen in ons land tot het inzicht dat Nederland een politiek van staatkundige neutraliteit moet voeren. De Amerikaanse atoombases en Duitse opslagplaatsen van wapens moeten uit ons land verdwijnen.

Jeugdbeweging

Vrijlating Tom Clardij

In de vroege morgen van 21 juni, nl. om half 7, werd Tom Clardij, de Zaanse Nieuw-Guinea-dienstweigeraar, na het uitzitten van zijn straf-tijd uit de gevangenis te Vught ontslagen. Het communistische comité "Tom Clardij moet vrij", dat in juni 1962 werd opgericht, vond hierin aanleiding een "feestelijke intocht" te organiseren. Men wilde hem met een delegatie van het Algemeen Nederlands Jeugdverbond (ANJV), waarvan hij lid is, bij de gevangenis afhalen om hem onder escorte via Den Bosch, Rotterdam, Den Haag en Amsterdam naar zijn woonplaats Zaandam

te brengen. Feestelijke ontvangsten zouden plaatsvinden, terwijl ook feestavonden op het programma stonden.

Betrokkene werd buiten de gevangenis in Vught opgewacht door 15 personen, onder wie zijn familieleden. Bij aankomst in Rotterdam waren het er 18. De feestelijke ontvangst bleef daar beperkt tot het overhandigen van bloemen. In Den Haag kwam men later op de ochtend bijeen in gebouw Musica, waar de moeder van de voormalige Indonesië-dienstweigeraar Piet van Staveren het woord voerde. Op een bijeenkomst in Koog aan de Zaan, die werd bijgewoond door tal van ANJV-hoofdbestuursleden en andere prominente communisten, spraken vertegenwoordigers van dit jeugdverbond en van de NVB. Beide organisaties verleenden destijds medewerking aan de oprichting van het Tom Clardij-comité. Bij het ANJV in Amsterdam kwam voorts een felicitatietelegram binnen van de Wereldfederatie van Democratische Jeugd (WFDJ), waarbij het ANJV is aangesloten.

H O O F D S T U K I V

COMMUNISTISCHE ACTIVITEITEN IN HET BEDRIJFSLEVEN

Partijleiding onvoldaan

Het partijbestuur van de CPN is onvoldaan over de resultaten van het "bedrijfs- en vakverenigingswerk". Dit bleek vooral uit de discussies tijdens de jongste zitting van het partijbestuur (op 30 en 31 mei) en uit de bij die gelegenheid aangenomen resolutie. Na de opheffing van de EVC-1958, aldus wordt daarin gesteld, heeft het Centrum van Eenheid en Klassenstrijd, bestaande uit arbeiders, die nog uit het NVV worden geweerd, belangrijk werk gedaan. "In de laatste tijd is echter het optreden van het Centrum en de hierbij aangesloten plaatselijke bedrijfsbonden bij het organiseren van acties verslapt. Deze passiviteit heeft slechte resultaten voor de strijd gehad."

Een volgende passage wijst op de beslissende rol van de bedrijfsgroepen. Nieuwe groepen moeten worden gevormd en bestaande versterkt. (Gereleveerd zij dat de CPN ruim twee jaar geleden besloot tot heroprichting van zgn. bedrijfsgroepen, eenheden waarin alle CPN-ers, werkzaam bij een bepaald bedrijf, organisatorisch moesten worden samengebracht. Het betekende een hergroepering van de nog aanwezige krachten, nadat de aanhang van de CPN en de met deze partij geliëerde vakbeweging - mede door de scheuring in 1958 - sterk was geslonken. De activiteit bij de bedrijven is voor rekening van deze bedrijfsgroepen gekomen, sedert de meeste EVC-1958-bonden niet meer functioneren.)

De politiek van eenheid van vakbeweging, zoals vastgesteld door het 19e congres van de CPN (december 1958) moet volgens de resolutie worden voortgezet. Het CPN-partijbestuur vindt echter, dat deze politiek al te zeer wordt geremd door "fouten van rechts-opportunistische aard". (Met deze term is de hierna nog vermelde kritiek op het werk van het Centrum en van de CPN-bedrijfsgroepen samengevat.) In één adem worden de "rechtse leiders" (van het NVV), die maar steeds verdeeldheid blijven zaaien, op de hak genomen en meent het CPN-bestuur dat de partijgenoten hiertegenover onvoldoende aan de "eenheid van onderop" hebben gewerkt.

Contra NVV/KAB-actieprogram

De publicatie van een gemeenschappelijk actieprogram door het NVV en de KAB (op 28 mei) heeft in zekere zin een schaduw over de zitting van het CPN-partijbestuur geworpen. Indien het woord "eenheid", dat de communisten zo gaarne in de mond nemen, de betekenis had, die daaraan in het gewone spraakgebruik wordt toegekend, zou de CPN-leiding tegen deze ontwikkeling van zaken geen bezwaar kunnen hebben. Het tegendeel is echter het geval. Dit NVV/KAB-program zit haar heel hoog. Zij vat het op als een zet tegen de eenheid, zoals de communisten zich die voorstellen en ziet er een vernieuwing van het "rechtse" Unie-verbond met de KAB in.

Uit de discussies ter partijbestuurszitting valt op te maken, dat men weer eens een andere aanpak wil, nu de vorige weinig of geen resultaat heeft gehad. Figuren als N. Clerx, F. Meis, W. Hartog en A. van Turnhout waren het achteraf met elkaar eens, dat al te zeer de neiging heeft bestaan af te wachten wat de "rechtse leiders" van het NVV zouden ondernemen tegen de afwijzing van de looneisen der vakbeweging. Volgens hen hadden er meer actie-comité's moeten worden opgericht en de communisten hadden duidelijk eigen looneisen moeten stellen. In het algemeen vonden zij dat er de laatste jaren veel te weinig actie was geweest, in tegenstelling tot de jaren 1960 en 1961 toen diverse malen ernstige arbeidsconflicten waren uitgebroken.

Zoals te doen gebruikelijk geven de communisten zichzelf de schuld van dit tekort aan acties doch stellen het anderzijds gaarne zó voor, alsof zij de stakingen e.d. hebben bewerkstelligd. Hun kracht is dat zij weigeren omstandigheden van buitenaf voor eigen falen aansprakelijk te stellen. Inderdaad was 1960 een jaar met talrijke arbeidsconflicten, die echter veelal buiten de communistische bemoeienis om zijn gerezen. Waar mogelijk probeerden de CPN-ers wel onmiddellijk actie-comité's in het leven te roepen. In 1961 richtten zij hun agitatie o.m. op de maandenlang vruchteloos gebleven loononderhandelingen op "Oud-Wassenaar" tussen de Regering en de Stichting van de Arbeid. Begin 1962 poogden zij munt te slaan uit het uitblijven van de goedkeuring op diverse c.a.o.'s, als gevolg van meningsverschillen over de interpretatie van het overleg op "Oud-Wassenaar". In verkiezingen bij meerdere grote metaalbedrijven hadden de communisten in die periode ook de wind in de zeilen. Van maart tot mei 1962 verspreidden zij pamfletten, waarin zij de werk-

nemers in klein-metaal-bedrijven en de grafici opriepen tot staking. Zij bleven zich ook beijveren om onder het personeel in de havens en bij grote metaalbedrijven in Amsterdam het denkbeeld van een staking tegen de loonpolitiek van de regering te doen postvatten. In juni 1962 verklaarde het Centrum zich te willen stellen achter het door de metaalbewerkersbond van het NVV aangenomen actie-program, doch tegelijkertijd betreurde het dat dit program geen concrete looneis bevatte. Enige maanden later richtte de communistische agitatie zich dan ook speciaal op het ontbreken van zo'n looneis, uitgedrukt in een bedrag of een percentage.

Toen in januari 1963 de erkende vakverbonden in de vakraad voor de metaalindustrie een loonsverhoging van f 0,07 per uur en één dag vakantie meer vroegen, haastten de CPN en het Centrum zich daarmee hun instemming te betuigen. Vervolgens propageerden zij opnieuw stakingen (door het NVV uit te roepen), als het snelste middel ter bereiking van verbeteringen in de collectieve arbeidsovereenkomst. In deze taktiek zagen zij toen meer heil dan in het propageren van radicalere looneisen, zoals zij wel t.a.v. meerdere andere c.a.o.'s hadden gedaan. (Voordien waren zij trouwens in het ongewisse geweest over de wensen, die de bonafide metaalbewerkersbonden zouden poneren.) Zover het in hun kraam te pas kwam, konden zij het bovendien zó voorstellen, alsof zij zich ter wille van de "eenheid" aan de politiek van het NVV conformeerden. Zoals uit het voorgaande bleek, was hiervan in wezen echter geen sprake. Dat de CPN in 1962 geen actie-comité's heeft kunnen oprichten, vloeide voort uit het feit dat zich in dat jaar geen arbeidsconflicten van enige omvang hebben voorgedaan, die de communisten daartoe de kans gaven.

In de jongste partijbestuurszitting kwam overigens opnieuw naar voren, dat de communisten het oprichten van actie-comité's, (die ten doel hebben de leden der erkende vakbonden te scheiden van hun besturen), niet strijdig achten met hun "streven naar eenheid met het NVV". Zoals uit de praktijk van alle dag naar voren komt, is dit streven ook verenigbaar met het systematisch verdacht maken van NVV-bestuurders en van alle bij het georganiseerd overleg betrokken instanties.

De resolutie van het partijbestuur hamert op het feit, dat de lonen omhoog moeten en valt het NVV/KAB-program aan op het punt van het ontbreken van eisen tot loonsverhoging. (NB. In het NVV/KAB-program wordt op het gebied van de loonvorming gesteld, dat de c.a.o.-

lonen minimum-lonen dienen te zijn en dat daarvan per bedrijf naar boven kan worden afgeweken; voorts dat een minimuminkomen van f 2,- per uur moet gelden en de werknemers een aandeel in de uitekeren winst en in de investeringen behoren te krijgen.) Clerx betoogde dat de strijd voor loonsverhoging niet beperkt moet worden tot de periode van onderhandelingen over de c.a.o.. Tijdens een vergadering onder leiding van de Centrum-staf op 26 juni j.l. werd verklaard, dat de arbeiders geen genoegen nemen met de 2,7 % loonsverhoging die - conform het advies van de SER - in 1963 is toegestaan. Derhalve viel het besluit op zaterdag 28 september a.s. te Amsterdam een "nationaal loonappèl" te organiseren. Kennelijk is het de bedoeling der communisten een gemakkelijk aansprekende, concrete looneis op te stellen en met hantering daarvan wat meer beweging onder de bedrijfsarbeiders te veroorzaken. Of deze communistische toeleg zal slagen, hangt in het algemeen van factoren af die zij niet zelf in de hand hebben.

H O O F D S T U K V

ANDERE GROEPERINGS

De SWP tegen het "stalinisme" in de CPN

Sinds het begin van dit jaar heeft de SWP in "De Brug" er in toenemende mate bij leden van de CPN, die het met de gang van zaken in hun partij niet eens zijn, op aangedrongen binnen de CPN een discussie op gang te brengen "opdat het stalinisme in deze partij zal verdwijnen".

Teneinde stof bij te dragen tot deze discussie, publiceerde "De Brug" in april en mei een reeks artikelen waarin achtereenvolgens de rol van de CPN, PSP en de SWP in de verkiezingen onder de loupe werd genomen. Daarnaast werd in een afzonderlijk artikel, geschreven door K.v.d. Laan, nog eens de betekenis van "De Brug" uiteengezet, niet alleen als discussie-orgaan van de SWP, maar als "vrijwel de enige (spreek)buis via welke ook de CPN-ers enigszins betrouwbare informatie krijgen over de ontwikkelingen in de internationale communistische en hun eigen beweging. De stem van onze Brug klinkt door tot op de ledenvergaderingen van de CPN, ons orgaan is een voortdurende pressie op de opportunistische partijleiding," zo wordt o.m. geconstateerd. Het bestuur van de SWP heeft kortgeleden een "Socialistische Brief" doen uitgaan naar een groot aantal (kader) leden van de CPN en sympathiserenden met deze partij. De "voor de CPN teleurstellende verkiezingsuitslag" wordt in de brief - waarvan de tekst eveneens werd gepubliceerd in "De Brug" van 22 juni - de reden genoemd waarom de SWP-leiding deze stap heeft ondernomen.

Tot het uitgeven van deze SWP-brief heeft waarschijnlijk ook het feit bijgedragen, dat het ditmaal zeker niet aan de SWP - die immers niet als politieke partij aan de verkiezingen deelnam - kon worden geweten dat de verkiezingsuitslag in vergelijking tot 1962 een stemmenverlies te zien gaf voor de CPN. Nu de SWP niet langer meer als zondebok kan fungeren, treedt - aldus het gestelde in de "Socialistische Brief" - de hoofdoorzaak van het falen van de CPN duidelijk naar voren: "het vertrouwen van het Nederlandse volk in de politiek van de CPN ontbreekt". De CPN zal nooit dit vertrouwen winnen als democratische partij, zolang zij weigert om, lering trekkend uit het XXste congres van de CPSU, zich als zodanig te gedragen en maar onverdroten voort-

gaat met het toepassen van stalinistische methoden. Van een werkelijke vrije en eerlijke discussie is in de CPN nog steeds geen sprake.

Dat het in een communistische partij ook anders kan, zo vervolgt de "Socialistische Brief", bewijst de klinkende verkiezingsoverwinning, die de Italiaanse communistische partij onlangs behaalde. "Maar de PCI heeft dan ook de lessen van het 20ste congres van de CPSU openlijk ter discussie gesteld en daarbij niet geschroomd de hand in eigen boezem te steken. Zij heeft bewezen oprecht naar interne partijdemocratie te streven, door in haar rijen verschillende stromingen aan het woord te laten, zonder dat dit - zoals in de CPN - leidde tot laster, verdachtmakingen en roeyementen".

De SWP-leiding eindigt de open brief met een beroep op de leden van de CPN een einde te maken aan deze fouten, "die een samenwerking van alle linkse krachten in ons land in de weg staan". Zij verzoekt om vragen, opmerkingen en kritiek, die in een eventueel volgende brief gaarne zullen worden beantwoord.

De anti-atoombommarsen

"Het Comité 1963"

In MO nr. 4 - 1963 werd reeds gewezen op de tanende belangstelling voor anti-atoombommarsen in Nederland. De veronderstelling werd toen geuit dat de organisatoren - i.c. "Het Comité 1963 voor de Vrede" - mogelijk tot de conclusie zouden komen, dat het kunstmatig instandhouden van deze Nieuwjaars- en Paasmarsen eerder een negatieve dan een positieve uitwerking zal hebben.

Uit een "Berichtenblad voor actie-comité's" blijkt echter dat men met een "frisse aanpak" toch nog een poging wil wagen bij volgende gelegenheden beter voor de dag te komen. Zo heeft men om te beginnen bestuur en raad van advies uitgebreid met lieden die zich in de plaatselijke groepen actief hadden betoond. Het voorzitterschap wordt dubbel bezet en er is een propaganda-apparaat. Van alle functionarissen wordt verwacht dat zij er voor zullen zorgen het jaarplan ook werkelijk ten uitvoer te brengen.

Opmerkelijk is nog dat wordt aangeraden angstpropaganda te vermijden. Wil men met deze maatregel een "beter" publiek voor zich trachten te winnen, dat sensationeel getinte berichtgeving - hoewel misschien niet onwaar - minder waardeert en terzijde legt?

Ter verbetering van de - als hopeloos gekwalificeerde - finan-

ciële toestand van het Comité zal van 1 augustus af een actie worden gevoerd teneinde vaste periodieke bijdragen te verkrijgen. Tot dusver was er geen contributie-systeem en was het Comité, wat de geldmiddelen betreft, uitsluitend op incidentele giften aangewezen.

Het "Berichtenblad" bevat verder enige mededelingen over de door het communistische "Volkelcomité" gewenste samenwerking bij anti-atoom-bomdemonstraties met het Comité 1963. Aan het eind van de Pinkster-Volkeltocht 1962 had de voorzitter van het ANJV in het openbaar op de wenselijkheid van een dergelijk samengaan gewezen. Op een - na lang uitstel - onlangs gevoerde bespreking tussen beide comité's (op verzoek van het Volkelcomité gehouden) liet het bestuur van het comité 1963 duidelijk uitkomen dat het tegen alle atoombommen, dus ook tegen de Russische, ageert. Afgezien van andere overwegingen stelt deze uitspraak de door de communisten bepleite samenwerking al direct op losse schroeven. Hoewel het Comité 1963 blijkbaar in beginsel geen bezwaar heeft om ook met communisten samen te werken, maken de hiervoor te vervullen voorwaarden een verwerkelijking daarvan ook in de toekomst niet erg waarschijnlijk.

Dat dit comité niet veel heil ziet in experimenten om Pasen en Pinksteren op één dag te laten vallen, betekent geenszins dat het zich niet geroepen voelt andere natuurfenomenen tot stand te brengen. In het reeds genoemde "Berichtenblad" wordt nl. een beeldspraak - afkomstig van de secretaris - aangehaald onder de volgende bewoordingen : "Tot nu toe zijn we slechts een vlooiennest dat het oorlogsbeest kan jeuken, maar niet aantasten. Dat moet anders". De redactie van het mededelingenblad heeft deze uitspraak niet verder doorgetrokken, zodat een voor de hand liggende vraag onbeantwoord blijft of het comité misschien streeft naar een metamorfose van de vlooiën in verscheurende dieren, al lijkt dit een wat ongerijmde doelstelling voor een comité dat zich voor de "Vrede" aandient en waarvan de secretaris ook nog tot het genootschap der Quakers behoort.

STAKINGSOVERZICHT JUNI 1963.

Bedrijf : Stoomvaartmaatschappij Nederland te Amsterdam.
Aanleiding : misverstand over het afwerken van op zaterdag
en zondag vertrekkende schepen.
Inmenging vakbonden : erkende bonden bemiddelden.
Resultaat : geen.
Aantal werknemers : onbekend.
Aantal stakers : onbekend (vast personeel mij. Nederland en
SHB-arbeiders).
Duur van de staking : 3 uur (8-6-'63).

Bedrijf : Confectiefabriek A. Hertzberger NV, Tilburg.
Aanleiding : Ontslag bedrijfsleider.
Inmenging vakbonden : Geen.
Resultaat : Nieuwe bedrijfsleider aangesteld. Voorganger
in andere functie geplaatst.
Aantal werknemers : 160.
Aantal stakers : 80.
Duur van de staking : 1 dag (21 juni).

Bedrijf : Bandweverij en vlechterij NV Scholten en Van
Heek te Enschede.
Aanleiding : ontevredenheid over het percentage van de
winstdeling.
Inmenging vakbonden : erkende bonden bemiddelden.
Resultaat : geen.
Aantal werknemers : 300.
Aantal stakers : 52.
Duur van de staking : 1½ dag (13 en 14-6-'63).

A G E N D A

<u>Datum:</u>	<u>Bijeenkomst:</u>	<u>Plaats:</u>	<u>Organisatie:</u>
* 20-27 juli	ANJV zomerkamp	Drunen	ANJV
27 juli - 3 aug.	Zomerkamp "Zonneschijn".	Loenen	"Zonneschijn"
juli	4e Internat. conf. VVI Mijnbouw.	Moskou	WVV
zomer	Semin. problemen stud. reisbureaus.	Italië?	IUS/It. stud. org.
augustus	Internat. Sportconf. Wereld Fed. Democratische Jeugd.	Berlijn	WFDJ
23 september- 8 oktober	3e Wereldbijeenkomst journalisten.	Gebied rond Middell. Zee	IOJ
24-28 sept.	4e Internat. conf. VVI-Bouwwerken.	Boedapest	WVV
28 sept.	Nationaal loonappèl.	Amsterdam	Centrum (voorm. EVC '58)
14-19 okt.	2e Wereldconf. v. Vrouwelijke arbeidskrachten.	Boekarest	WVV
half oktober	Internat. Conf. van Jeugd en Studenten voor ontwapening en Vrede.	Stu-Florence	WFDJ/It. org.
27 oktober	Waarheidzomerfeest	Amsterdam	CPN
herfst	Raadszitting Wereld Vredesraad	Warschau	WVR
november	Zitting Uitv. Comité Wereld Fed. Dem. Jeugd.	Djakarta	WFDJ
november	5e Internat. conf. Studenten reisbureaus.	Bulgarije	IUS
1963?	Med. conf. Féd. Internat. des Résistants.	Noorwegen	FIR
1963	Internat. bijeenk. v. jonge toeristen.	Hoge Tatra (Tsj.)	WFDJ
1963	Conferentie over Jeugdtoerisme.	?	WFDJ
1963	Buitengewoon congres CPN.	?	CPN
1963	Eur. conf. Verzetsstrijders Nazi-slachtoffers.	?	FIR
?	W. Eur. Conf. journalisten.	?	IOJ
april 1964	8e Wereldcongres Juristen.	?	IVDJ
18-21 mei 1964	2e Internationale conf. VVI-Handel.	Warschau	WVV
zomer 1964	Internat. stud. conf. over kolonialisme.	Sowjet-Unie	IUS
1964	Internat. conf. Werkende Jeugd.	?	WFDJ
1965	9e Wereldjeugdfestival (?).	?	WFDJ/IUS

* nieuw c.q. aangevuld.